

Politikk og samfunn

Leksjon 7



Norint
Language School

Norges konstitusjonelle system

- ❑ Hvordan er maktfordelingsprinsippet i Norge?
- ❑ Når ble parlamentarismen innført i Norge, og hva innebærer den i praksis?
- ❑ Hvilke problemer har en mindretallsregjering?
- ❑ Hvilket maktfordelingsprinsipp er det i deres opprinnelsesland, og hvordan fungerer det?



- Mange kongehus i Europa har brukt en løve i våpenskjoldet fordi løven symboliserer makt.
- De eldste eksemplene på det norske våpenskjoldet stammer fra 1200-tallet og muligens noe før. I 1280-årene ga kong Eirik Magnusson løven en krone av gull og en øks av sølv.
- Sølvøksen var Olav den Helliges helgensymbol, og ved å sette denne øksen inn i våpenskjoldet ville kongen vise at den norske kongeslekten var rettmessige arvtakere etter Olav den Hellige.
- Olav den Hellige, som døde på Stiklestad i 1030, ble gjort til nasjonal helgen i 1031. Han kalles også «Norges evige konge», og sølvøksen kalles St. Olavs øks.



De politiske partiene



RØDT



SOSIALISTISK
VENSTREPARTI



ARBEIDER-
PARTIET



SENTER-
PARTIET



VENSTRE



KRISTELIG
FOLKEPARTI



HØYRE



FREMSKRITTS-
PARTIET



MILJØPARTIET
DE GRØNNE



KYSTPARTIET



PENSJONIST-
PARTIET

**Vi skal farge
Norge rødt!**

Folk først.

**EN ENKLERE HVERDAG
FOR FOLK FLEST.**

Alle skal med.

Nye ideer, bedre løsninger.

**Livskvalitet i
hverdagen.**

Med hjerte for hele landet.

*Ulike mennesker.
LIKE MULIGHETER.*

FINN UT – BRUK INTERNETT

Til venstre ser du noen politiske slagord. Bruk Internett og finn ut hvilket parti som står bak slagordet. Hvorfor har partiet valgt dette slagordet? Hvilke slagord synes dere fungerer best?



Norint
Language School

Alt handler om politikk

rivjern

ha potensial

Arbeid med ord og uttrykk fra teksten

for å gjøre en lang historie kort

etter hvert begynte ballen å rulle

stemme med

bli tatt godt imot

på sikker plass

himle med øynene



Norint
Language School

Alt handler om politikk

SNAKK

SAMMEN

- Hvilke politiske saker er viktige for dere?
- Kunne dere tenke dere å bli politiker? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hva ville dere helst ha blitt – stortingspolitiker eller lokalpolitiker? Hvorfor?
- Har dere et annet inntrykk av politikerne i Norge enn i deres eget opprinnelsesland? Hvorfor/hvorfor ikke



Norint
Language School

Subjunksjoner -nominale

Nominale leddsetninger bruker vi særlig mye når vi refererer (indirekte tale) eller uttrykker meningen vår. De er subjekt eller objekt i hovedsetningen. Subjekt og objekt kalles nominale ledd, og derfor kaller vi denne typen leddsetninger nominale leddsetninger: **at, om, spørreord**

Fortellende leddsetninger: at



Subjunksjoner knytter en leddsetning til resten av helsetningen

De sier **at** de kommer på middag i dag.

Han synes **at** det er trist å flytte fra Norge.

Han tror **at** det vil bli vanskelig å få jobb i Polen.

Hun mener **at** alle sammen kan få jobb der.

Spørrende leddsetninger: om

De spør **om** vi kan komme om en uke.

Han lurer på **om** vi vil kjøpe huset hans.

De spør **hvor** du kommer fra.

De spør **hvorfor** vi ikke kom i går.

De lurer på **hvem** hun er.

(hvilken + substantiv) De lurer på **hvilket tog** jeg må ta.



Alle spørreord kan også være subjunksjon i en spørrende leddsetning, men da erstatter den **om**.



Simon sier at ...

A	B
Jeg kommer fra Kristiansand.	Simon sier at han kommer fra Kristiansand.
Jeg har studert i England.	Simon sier at_____.
Jeg har en kjæreste i London.	Simon sier_____.
Jeg leter etter et hus til oss.	Simon_____.
Vi skal gifte oss neste år.	Simon_____.

** Anbefales hjelpearb 6C.



Eva spør om ...

A	B
Kjenner du Petter?	Eva spør meg om jeg kjenner Petter?
Arbeider du i barnehage?	Eva spør meg om _____?
Må du betale bompenger?	Eva spør meg _____?
Har du bil?	Eva spør _____?
Går barna dine på skolen?	Eva _____?

** Anbefales hjelpearb 6C.



Subjunksjoner -adjektiviske

Adjektiviske leddsetninger bruker vi egentlig på samme måte som adjektiv. De er vanligvis en del av et nominalt ledd (subjekt, objekt eller predikativ): **som**

Per har en bror. Han bor i Tromsø.	Per har en bror som bor i Tromsø.
Lisa har en kjæreste. Hun har møtt kjæresten på internett.	Lisa har en kjæreste (som) hun har møtt på internett.
Det ligger et hus på hjørnet. Hvem bor der?	Hvem bor i huset som ligger på hjørnet?
Kari kommer fra Norge. Hun studerer i England.	Kari, som kommer fra Norge, studerer i England.

Som er bare obligatorisk i leddsetninger der som er subjekt.



Subjunksjoner -adjektiviske

Det er bare en subjunksjon i denne gruppa og den skal huskes;

som

Som i leddsetningen refererer til et ord i hovedsetningen, og derfor er det viktig at det ikke står for langt fra det ordet det står i stedet for. Vi vil helst unngå mulige misforståelser:

Har du sett bildene av barna som vi skal henge opp i dag?
Jeg vil selge en rosa skinnstol kjøpt av min kone som er fryktelig stygg.

I slike situasjoner må vi ofte skrive om hele utsagnet og unngå bruk av som-setning:

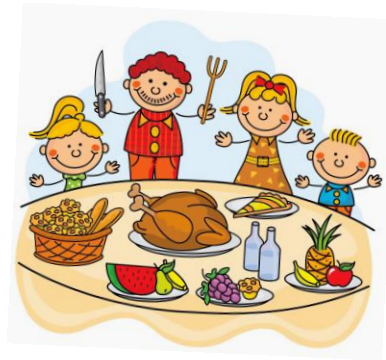
Har du sett bildene av barna? Vi skal henge opp de bildene i dag.
Jeg vil selge en rosa skinnstol. Den er kjøpt av min kone,
og den er fryktelig stygg.



Subjunksjoner -adjektiviske

Det gjelder også i indirekte spørsmål når spørsmålet innledes med **hvem** eller **hva** hvis spørreordet er subjekt i leddsetningen:

- Jeg lurer på **hva** vi skal ha til middag. (vi er subjekt i leddsetningen, og derfor trenger vi ikke som)
- Jeg lurer på **hva som** skjer. (hva er subjekt i leddsetningen, og da må vi bruke som)
- Han spør **hvem** hun elsker.
- Han spør **hvem som** kommer.



Som?

A	B
Jeg har en bror. Han heter Simon.	Jeg har en bror som heter Simon.
Han trives i Horten. Horten er en koselig by.	Han trives i Horten _____.
Simon har ingeniørutdanning. Han har tatt utdanningen i England	Simon har ingeniørutdanning_____.
Simon savner kjæresten. Hun bor i London.	Simon savner_____.
Simon vil gjerne ha et hus. Huset ligger i sentrum.	Simon _____.

** Anbefales hjelpearb 6C.



Subjunksjoner - adverbiale

Adverbiale leddsetninger er noe vanskeligere enn nominale leddsetninger. Ettersom mange ord som kan opptre som subjunksjoner, kan også være adverb eller preposisjoner. Derfor kan det være til stor hjelp å lære de mest vanlige:

De adverbiale subjunksjonene deles i de følgende grupper:

Tid, årsak, motsetning, hensikt, følge, sammenlikning og betingelse.

Tid	da, når, mens, idet, etter at, før	De var venner da de var barn Hun sukket høyt idet bruden kom inn. De reiser til Nord-Norge når ferien begynner. Ingen får snakke mens kongen taler. Vi skal på kino etter at vi har spist middag. Du må låse døra før du går.
------------	------------------------------------	--



Subjunksjoner - adverbiale

Årsak	fordi ,ettersom	De er gode venner fordi de har vokst opp sammen. De må gifte seg borgerlig ettersom de skal inngå partnerskap.
Motsetning	selv om, til tross for at	Han gikk på en lang tur selv om det regnet. Espen trives i Bergen til tross for at det regner mye.
Hensikt	så. for at	Læreren laget mange eksempler for at elevene skulle forstå alt. Hun tok med paraply så hun ikke skulle bli våt.
Følge/resultat	så...at, slik at	Eksempelene var så gode at han forsto alt. Kurt vasket trucken grundig slik at den skinte etterpå.



Lær så mange som mulig av disse. Når de følges av en setning er det en leddsetning.



Legg merke til at *for* alene ikke er en subjunksjon, men en konjunksjon som knytter sammen helsetninger.



Subjunksjoner - adverbiale

Sammenlikning	som, slik som, som om, enn, jo...jo	Ola går ikke like mye i kirken som broren hans gjør. Han elsker henne ikke slik som hun fortjener. Han bruker penger som om han var rikere enn Krøsus. Petter kjenner Ola mye bedre enn jeg gjør. Jo mer du leser, jo bedre går det på eksamen.
Betingelse	hvis, dersom, med mindre	Jeg skal kjøpe ny bil hvis jeg får råd. Jeg vil flytte dersom vi får en god pris for huset vårt. Han kommer ikke hjem til jul med mindre han finner en billig flybillett.



Lær så mange som mulig av disse. Når de følges av en setning er det en leddsetning.



Adverbiale leddsetninger med *hvis* eller *dersom*

Noen ganger kan vi sløyfe subjunksjonen i leddsetningene. Dette gjelder særlig de nominale og de adjektiviske leddsetningene:

- Jeg synes at du ble skikkelig fin i den kjolen.
- Han er stolt av hytta som han har bygget selv.

Jeg synes du ble skikkelig fin i den kjolen.

Han er stolt av hytta han har bygget selv.



Adverbiale leddsetninger med *hvis* eller *dersom*

I adverbiale leddsetninger er dette ikke mulig fordi subjunksjonene bærer såpass mye av betydningen i leddsetningen. Men i adverbiale leddsetninger som uttrykker vilkår eller betingelse, er det mulig dersom man endrer ordstillingen i leddsetningen:

- Hvis du setter deg her, kan jeg hjelpe deg.

Setter du deg her, kan jeg hjelpe deg.

- Dersom Pettersen ikke kommer snart, må vi begynne møtet uten ham.

Kommer ikke Pettersen snart, må vi begynne møtet uten ham.

- Hvis du har lyst til å reise, må du selvsagt gjøre det.

Har du lyst til å reise, må du selvsagt gjøre det.

- Dersom dere er ferdige med prøven, kan dere gå hjem.

Er dere ferdige med prøven, kan dere gå hjem.

- Hvis du spør meg, ble du skikkelig fin i den kjolen.

Spør du meg, ble du skikkelig fin i den kjolen.



Subjunksjoner - adverbialer

Subjunksjonene som innleder adverbiale leddsetninger, kan være enkeltord som også kan være preposisjoner eller adverb.



De vasker seg *før* middag. (*preposisjon*)

De vasker seg *før* de skal spise middag. (*subjunksjon fordi det er leddsetning etter*)

Du må komme hjem *straks*. (*adverb*)

Du må komme hjem *straks* kampen er over. (*subjunksjon*)



Subjunksjoner og leddsetninger



Det er viktig å forstå betydningen av subjunksjonene ettersom de kan endre betydningen av leddsetningen.

Når han har ferie, skal de reise bort.

Ettersom han har ferie, skal de reise bort.

Hvis han har ferie, skal de reise bort.

Når vi vet hvordan vi skal innføre en leddsetning, er det viktig å huske hvordan den skal utformes. Ordstillingen er meget viktig med leddsetninger. Men først skal vi se på hvor leddsetninger skal så.



Plassering av leddsetninger

Leddsetninger kan stå først (på forfeltet) eller sist i slutfeltet. De kan også stå som objekt i en hovedsetning.

Hvis leddsetningen står i forfeltet, må verbet i hovedsetningen stå like bak leddsetningen og vi setter alltid komma etter leddsetningen.



Som setninger kan ikke stå i forfeltet ettersom de trenger noe å peke tilbake til.

forfelt	mellomfelt	slutfeltet
Før selskapet er slutt,	kan	vi ikke gå hjem.
Hvis de får råd,	skal	de gifte seg.
At han ikke kunne komme,	fortalte	han for en time siden.

Diagram illustrating the placement of clauses in a sentence. The first column (forfelt) is labeled "Leddsetning" (Clause). The second and third columns (mellomfelt and slutfeltet) are labeled "Helsetning" (Main sentence).



Husk leddsetninger som står først skal følges av komma.



Plassering av leddsetninger

forfelt	mellomfelt	sluttfeltet
Før selskapet er slutt,	kan	vi ikke gå hjem.
Hvis de får råd,	skal	de gifte seg.
At han ikke kunne komme,	fortalte	han for en time siden.

Leddsetning

Helsetning

forfelt	mellomfelt	sluttfeltet
Vi kan ikke gå hjem	før	selskapet er slutt.
De gifter seg	hvis	de får råd.
Han fortalte for en time siden	at	han ikke kunne komme.

Helsetning

Leddsetning



De politiske partiene

SNAKK

SAMMEN

- Hvordan plasserer partiene seg i Norge sammenlignet med i deres opprinnelsesland?
- Er det noen partier i Norge som ikke fins i deres opprinnelsesland, og omvendt? Hvilke?
- Hvorfor er ikke partiene Miljøpartiet De Grønne, Pensjonistpartiet og Kystpartiet satt inn på skalaen fra venstre til høyre, tror dere? Vet dere om flere små partier i Norge som ikke står i oversikten?



Bruker du stemmeretten din?

- For å bli norsk statsborger, må man vanligvis oppgi sitt opprinnelige statsborgerskap. Hvis dere skal bo i Norge resten av livet, kunne dere tenke dere å bli norsk statsborger for å få stemme ved Stortingsvalg? Hvorfor / hvorfor ikke?
- Hva synes dere om valgdeltakelsen i Norge? Er den høy eller lav sammenlignet med deres opprinnelsesland?
- Synes dere folkeavstemninger er bra for demokratiet? Hvorfor / hvorfor ikke? Er det vanlig med folkeavstemninger i deres opprinnelsesland? Hva pleier man i så fall å stemme over?



Arbeid med ord og uttrykk

en politikk
et prinsipp
et demokrati
en regjering
Stortinget
et parti
å stemme
stemmeberettiget
å avgi/avlegge stemme
å velge
en folkeavstemning
å være engasjert
å organisere seg
et verv
et medlem
å møte
en hersketeknikk
en rettighet

en politiker
prinsipiell
demokratisk

politisk

en stemme, (en)

et valg

å engasjere seg (i/for)
en organisasjon

å melde seg inn i
å gå på møte(r)

et møte



Norint
Language School

KJØR DEBATT

*Du må vel
være enig
i at...?*

*Kan du
forklare hva
du mener med
at ...?*

*Det har jeg
ikke tenkt så
mye på, men jeg
tror at ...*

- Man kan ikke stole på politikere.
- Det er vanskelig å se noen forskjeller mellom de politiske partiene i Norge.
- Norge burde ha flere folkeavstemninger.
- Valgdeltakelsen i Norge er altfor lav.
- Alt handler om politikk.
- Stemmerettsalderen bør senkes til 16 år.
- Alle innvandrere som har bodd mer enn tre år i Norge, bør få rett til å stemme ved Stortingsvalg.



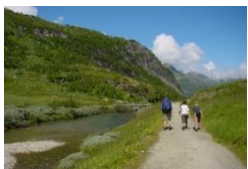
FINN UT – BRUK INTERNETT

Hvor høy var valgdeltakelsen på folkeavstemning om medlemskap i EF i 1972?

Hvor høy var valgdeltakelsen på tilsvarende avstemning i 1994?



Hvor mange nasjonale folkeavstemninger har det vært i Norge etter 1905, og hva har de handlet om?



FINN UT – BRUK INTERNETT

Hva heter statsministeren i Norge nå? Hvilket parti representerer han/hun?

Hva heter utenriksministeren i Norge?

Hvor mange representanter er det på Stortinget?

Hvem er Stortingspresident, og hvilket parti representerer han/hun?

Hvor mange departementer er det?





Norint
Language School